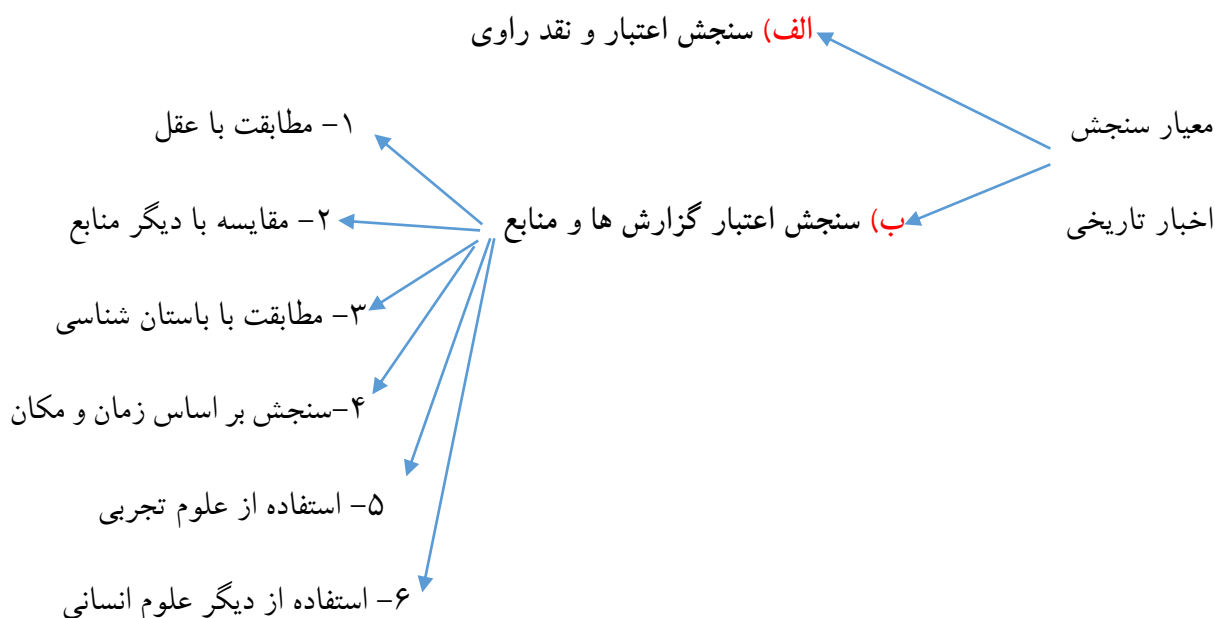

خلاصه و نکات مهم درس دوم

تهیه و تنظیم: حسن نظری

معیارهای سنجش اعتبار اخبار تاریخی: هر خبر تاریخی که به ما می رسد مستلزم بررسی اعتبار خبر است. ما نباید هر چیزی که می خوانیم یا می شنویم بدون بررسی اصالت خبر آن را بپذیریم. لذا معیارهایی برای بررسی و سنجیدن اخبار تاریخی وجود دارد که در این درس به آن ها اشاره می شود.

توضیح قسمت الف (سنجش اعتبار و نقد راوی):

در این مرحله هویت کسی که خبر را نقل می کند مورد بررسی قرار می گیرد. محل زندگی، نوع تفکر، گرایش مذهبی و جایگاه علمی شخص نقل کننده خبر تاریخی به دقت مورد مطالعه و تحقیق قرار می گیرد. به این ترتیب می توان علل و انگیزه های آن شخص را از بیان خبر دریافت و به مقصود او پی برد.

نکته ۱: یکی از کارهای مهم مورخان در این مرحله، تعیین فاصله زمانی بین خبر و راوی خبر است. به این ترتیب معلوم می شود خود شخص شاهد حادثه بوده یا آن را از کس دیگری شنیده است.

نکته ۲: ارزش اعتبار خبری که راوی خود آن را از نزدیک مشاهده کرده به مراتب از خبری که آن را از دیگران نقل می کند بیشتر است.

سوال کنکور سراسری ۱۳۹۹: یکی از کارهای عمده مورخان در سنجش اعتبار روایت کننده کدام گزینه است؟

الف) مطابقت یا عدم مطابقت با عقل

ب) سنجش با سایر منابع و شواهد

ج) اعتبار سنجی با تکیه بر علوم تجربی

د) تعیین فاصله زمانی بین خبر و راوی خبر *

توضیح قسمت **ب** (سنجه اعتبار گزارش ها و منابع):

در این قسمت ۶ مرحله وجود دارد که بر اساس آنها می توان به صحت خبر پی برد:

۱- مطابقت با عقل: اگر خبر تاریخی با عقل مطابقت نداشت نمی توان به آن اعتماد کرد.

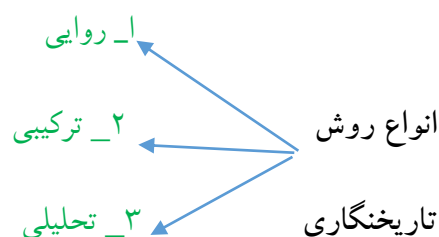
۲- مقایسه با سایر منابع: مقایسه خبر تاریخی با منابعی مثل سفرنامه ها، دیوان اشعار و امثال اینها.

۳- مقایسه با باستان شناسی: اخبار تاریخی اگر با نتایج باستان شناسی مطابقت داشته باشند معتبر تر هستند.

۴- سنجش بر اساس زمان و مکان: هر خبر تاریخی که زمان و مکان مشخصی نداشته باشد قابل اعتنا نیست.

۵- استفاده از علوم تجربی: علمی مثل شیمی و فیزیک کمک زیادی در سنجش اعتبار خبر تاریخی می کنند.

۶- استفاده از دیگر علوم انسانی: علمی چون جامعه شناسی، زبان شناسی و مردم شناسی در مطالعات تاریخی کاربرد فراوانی دارند. به این اقدام مطالعات بین رشته ای می گویند.

۱_ تاریخنگاری روایی

تعریف: وقتی مورخ روایت های متعدد را از یک خبر نقل کند به آن روش تاریخنگاری روایی می گویند.

ویژگی: مورخ بدون هیچ دخل و تصرف، عین روایت را نقل می کرد.

مورد استفاده: ابتدا از این روش در بیان زندگی و سخنان پیامبر استفاده می کردند اما بعدها عمومیت یافت.

عیب: نویسندگان هیچ نظر و نقدی بر درستی یا نادرستی خبر ارائه نمی کنند.

امتیاز: مورخان بعدی با انبوهی از روایت های مختلف روبرو می شوند و می توانند درباره خبر قضاوت کنند.

مثال: تاریخ طبری تألیف محمدبن جریر طبری

۲_ تاریخنگاری ترکیبی

تعریف: به جای آوردن همه روایت ها، یک گزارش جامع از همه ی آن ها نقل می شود.

ویژگی: مورخ ناچار به گزینش و انتخاب است.

مورد استفاده: از قرن سوم هجری قمری به بعد متداول شد.

عیب: ممکن است برخی جنبه های خبر از چشم مورخ دور بماند.

مثال: فتوح البلدان تألیف بلاذری - اخبار الطوال تألیف دینوری

۳_ تاریخنگاری تحلیلی

تعریف: مورخ با بررسی دقیق اخبار و روایت ها، علل و نتایج آن را بیان می کند.

ویژگی: نقد و بررسی تمامی روایت ها منجر به ارائه تحلیل منطقی از واقعه می شود.

مثال: تجارب الامم تألیف مسکویه - تاریخ بیهقی تألیف ابوالفضل بیهقی - مروج الذهب تألیف مسعودی

روش ارائه گزارش تاریخی ← (الف) سال شماری: حوادث به ترتیب زمان بیان می شود مثل تاریخ طبری

← (ب) موضوعی: حوادث حول یک موضوع خاص بیان می شود مثل مروج الذهب